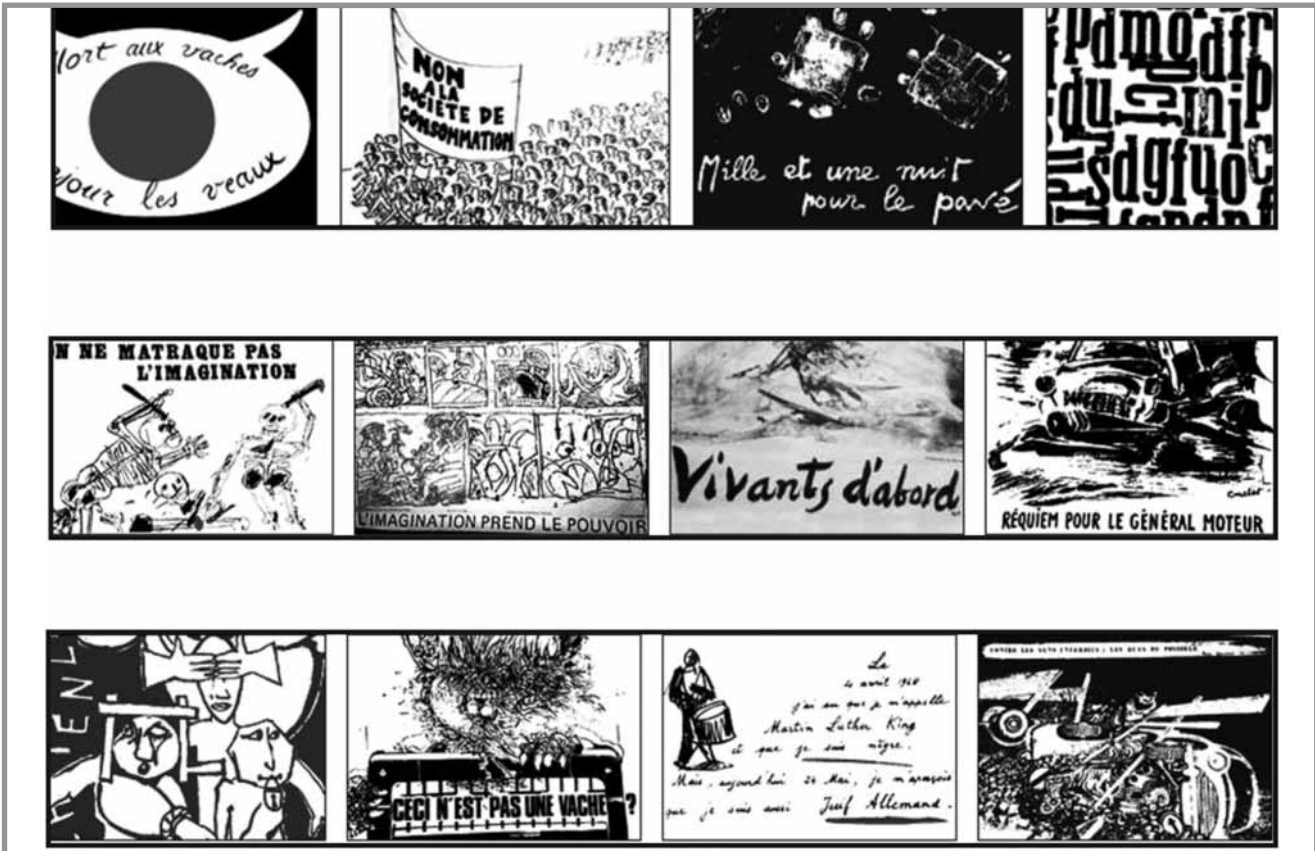

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΧΩΡΟ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΠΡΟΕΛΘΕΙ ΜΟΝΟ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

ROBERT SKIDELSKY

Ο Robert Skidelsky είναι επίτιμος καθηγητής πολιτικής οικονομίας στο Πανεπιστήμιο του Warwick, μέλος της Βρετανικής Ακαδημίας στην ιστορία και τα οικονομικά και μέλος της Βουλής των Λόρδων. Ο συγγραφέας της τρίτομης βιογραφίας του John Maynard Keynes, ξεκίνησε την πολιτική του καριέρα στο Εργατικό Κόμμα, κατόπιν έγινε ο εκπρόσωπος του Συντηρητικού Κόμματος στην Επιτροπή Οικονομικών της Βουλής των Λόρδων, για να ωθηθεί σε αποχώρηση λόγω της αντίθεσής του στην επέμβαση του Νάτο στο Κόσσοβο, το 1999. Με αφορμή τη συμμετοχή του ως κεντρικού ομιλητή στο συνέδριο του Οικονομικού Ινστιτούτου του Levy, τον Νοέμβριο του 2013 στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, μας έδωσε μία σύντομη αλλά ενδιαφέρουσα και περιεκτική συνέντευξη.

ΣΘ: Πώς θα αξιολογούσατε τις υφιστάμενες οικονομικές συνθήκες στην ευρωζώνη; Πιστεύετε ότι τα μέτρα λιτότητας θα συνεισφέρουν στην ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας; Πρέπει τα μέτρα λιτότητας να εφαρμοστούν ενιαία στο σύνολο της ΟΝΕ ή μήπως θα ήταν αποτελεσματικότερο αν τα κράτη-μέλη με δημοσιονομικό πλεόνασμα μείωναν τα πλεονάσματά τους;

Σκιντέλσκι: Η ευρωζώνη βρίσκεται σε μία (πολύ) αργή τροχιά ανάκαμψης. Τα περισσότερα κράτη-μέλη αναμένεται να έχουν αναιμική οικονομική μεγέθυνση το 2014. Δεν βλέπω κανέναν λόγο βάσει του οποίου η λιτότητα συνεισφέρει στην ανάκαμψη. Οι πολιτικές λιτότητας βασίζονται σε λανθάνουσα οικονομική θεωρία –στη σοουβή νοικοκυρά της Angela Merkel–, κατά την οποία κάθε χρεωμένο άτομο οφείλει να μειώσει τα έξοδά του. Αν το κάναμε αυτό όλοι μαζί ταυτόχρονα, θα λιμοκτονούσαμε. Βεβαίως και θα ήταν αποτελεσματικότερο αν οι πλεονασματικές χώρες μείωναν τα πλεονάσματά τους, αλλά πώς ακριβώς θα συμβεί αυτό; Η μόνη λύση είναι ένα κοινοτικό πρόγραμμα επενδύσεων.

ΣΘ: Ποιες είναι οι σκέψεις σας συγκεκριμένα για την Ελλάδα;

Σκιντέλσκι: Δεν έχω ξεκάθαρη γνώμη για την Ελλάδα. Το κοινωνικό και οικονομικό κόστος των δύο δανειακών πακέτων υπήρξε δυσανάλογα και τρομακτικά υψηλό. Οι δανειακές συμφωνίες δεν στηρίχτηκαν σε υγιείς οικονομικές αντιλήψεις.

ΣΘ: Πώς θα αξιολογούσατε τη νομισματική πολιτική της ΕΚΤ; Πιστεύετε ότι οι ασκούμενες πολιτικές αρκούν; Θεωρείτε ότι θα έπρεπε να υπάρξει μία δομική αλλαγή στο θεσμικό πλαίσιο της ΕΚΤ;

Σκιντέλσκι: Θα χαρακτήριζα τις πολιτικές της ΕΚΤ ως «πολύ λίγες-πολύ αργά». Αν επιθυμείς να συνεχίσεις να έχεις μία νομισματική ένωση θα πρέπει να δώσεις θεσμικά την αρμοδιότητα στην ΕΚΤ να αγοράζει το χρέος των κρατών-μελών. Θα πρέπει φυσικά να υπάρχουν και οι σχετικοί έλεγχοι, οι οποίοι όμως δεν θα βασίζονται σε παράλογους δημοσιονομικούς κανόνες. Όλες οι κυβερνήσεις με επενδυτική λειτουργία θα πρέπει να μπορούν να τρέχουν δομικά ελλείμματα.

ΣΘ: Πώς βλέπετε την παγκόσμια οικονομία; Πώς αξιολογείτε τις οικονομικές πολιτικές των ΗΠΑ από μία διεθνή σκοπιά;

Σκιντέλσκι: Οι ΗΠΑ τα πηγαίνουν πολύ καλύτερα, επειδή δεν αφομοίωσαν τις πολιτικές λιτότητας της ΟΝΕ και του ΗΒ, ενώ η πολιτική ποσοτικής χαλάρωσης (QE) έλαβε χώρα υπό καλύτερους όρους. Έχει ενδιαφέρον να δούμε με ποιον τρόπο θα διατηρηθεί η ανάκαμψη. Πιθανότατα η εξόρυξη πετρελαίου (fracking) δίνει μεγάλη ώθηση.

ΣΘ: Στο κλείσιμο της ομιλίας σας στο συνέδριο του Οικονομικού Ινστιτούτου Λενγ στην Αθήνα, αναφέρατε ότι η πολιτική ποσοτικής χαλάρωσης που εφαρμόζεται στη Μεγάλη Βρετανία οδηγεί σε ανακατανομή πλούτου υπέρ των κατόχων κεφαλαιακών προϊόντων. Θα μπορούσατε να το εξηγήσετε εν συντομία;

Σκιντέλσκι: Το καλύτερο που θα μπορούσα να κάνω είναι να παραθέσω ένα απόσπασμα από το άρθρο του John Kay στους *Financial Times*. «Στη σύγχρονη χρηματοοικονομική οικονομία το κύριο αποτέλεσμα της QE είναι να ενισχύσει τις τιμές των κεφαλαιακών προϊόντων. [...] Ένα πράγμα είναι σίγουρο. Οι κατέχοντες αυτών των προϊόντων ευνοούνται εις βάρος των υπολοίπων. [...] Δηλαδή εξυπηρετούνται τα έσοδα του τομέα χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και όσων εργάζονται σε αυτόν» («Quantitative easing and the curious case of the leaky bucket», 9 Ιουλίου 2013).

ΣΘ: Στο βιβλίο σας Keynes: The Return of the Master του 2010, γράφετε ότι η κρίση του 2008 υποδεικνύει μία χρεοκοπία ιδεών. Θα μπορούσατε να μας το εξηγήσετε εν συντομία;

Σκιντέλσκι: Το κύριο μείγμα πολιτικών και ρυθμίσεων του χρηματοοικονομικού τομέα βασιζόταν στα μοντέλα Ορθολογικών Προσδοκιών (RE) / Δυναμικών Στοχαστικών Γενικής Ισορροπίας (DSGE), τα οποία απέκλειαν την πιθανότητα μεγάλης κλίμακας χρηματοπιστωτικής κατάρρευσης. (Σ.τ.Μ.: Τα μοντέλα RE και DSGE βρίσκονται στον πυρήνα της φιλελεύθερης / νεοκλασικής σκέψης και αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς δρώντες ως επαρκώς πληροφορημένους και σίγουρους σχετικά με το τι θα συμβεί στο μέλλον. Επομένως, απομακρύνοντας την οποιασδήποτε μορφής αβεβαιότητα από το μοντέλο, οι δρώντες αποφεύγουν να προβούν σε ενέργειες που θα έχουν ως αποτέλεσμα την ανισορροπία, όπως αυτή ορίζεται στα εν λόγω μοντέλα.)

ΣΘ: Πιστεύετε ότι στο ακαδημαϊκό πεδίο των οικονομικών υπάρχει εν εξελίξει μια διαδικασία αλλαγής στην κυρίαρχη σκέψη; Με άλλα λόγια, βλέπετε κάποια αλλαγή παραδείγματος και αν ναι, προς ποια κατεύθυνση;

Σκιντέλσκι: Δεν υπάρχουν πολλά σημάδια που να υποδεικνύουν κάτι τέτοιο. Η επανάσταση πρέπει να έρθει από τους φοιτητές οικονομικών – τους καταναλωτές. Θα πρέπει να αρνηθούν τη διδασκαλία μεγάλης μερίδας προσφερόμενων μαθημάτων, αν δεν υπάρξουν σοβαρές τροποποιήσεις. Θα πρέπει να μπορούν να καταλάβουν ότι τα οικονομικά δεν είναι μία αξιωματική επιστήμη, όπως η φυσική, αλλά μία συλλογή συμπεριφορικών προτάσεων, εκ των οποίων κάποιες είναι καλύτερες από άλλες, και οι οποίες ανέκαθεν βρίσκονταν υπό αμφισβήτηση.

ΣΘ: Ποιες οικονομικές πολιτικές πιστεύετε ότι θα πρότεινε ο Keynes, αν ζούσε, σχετικά με την ευρωζώνη και την παγκόσμια οικονομία;

Σκιντέλσκι: Σε επίπεδο εγχώριας πολιτικής θα πρότεινε μεγάλης κλίμακας επενδυτικά σχέδια σε υποδομές και άλλους τομείς και σε παγκόσμιο επίπεδο, μία συμφωνία μεταξύ ΗΠΑ/Κίνας/Ιαπωνίας/ΟΝΕ για σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες και περιορισμούς στην κίνηση των κεφαλαίων.

ΣΘ: Με τι ασχολείστε αυτή την περίοδο;

Σκιντέλσκι: Γράφω ένα βιβλίο που θα ονομάζεται «Το μέλλον της εργασίας».